

*Стеценко Ніна Сергіївна,
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри історії держави і права
України та зарубіжних країн
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

БОРОТЬБА АМЕРИКАНСЬКИХ ФЕРМЕРІВ ХІХ СТ. ЯК НАСЛІДОК ФОРМУВАННЯ МОНОПОЛІСТИЧНОГО КАПІТАЛІЗМУ.

Після Громадянської війни 1861 - 1875рр. у США завершилась внутрішня експансія і внутрішня колонізація, унаслідок чого розпочалось формування монополістичного капіталізму. У 1866 - 1898рр. було розроблено значну частину вільних (які фактично належали індіанським племенам) земель США. Саме наявність великого фонду вільних земель склали першу і найхарактернішу особливість формування монополістичного капіталізму у США. Колонізація вільних земель була прискорена Законом про гомстеди 1862р. який більшою мірою стосувався земель на захід від річки Міссісіпі. Тож капіталістична колонізація західних районів призвела до швидкого зростання внутрішнього ринку, забезпечивши у цілому зростання економічного розвитку США. На ґрунті цих змін відбувався бурхливий розвиток сільського господарства. За 1860-1900 рр. уся площа ферм збільшилася з 407,2 млн. акрів до 838,6 млн. акрів, при цьому, оброблювана площа була збільшена з 163,1млн. акрів до 414,2 млн.

Збір головних зернових культур за ці роки збільшилося: пшениці у 4 рази, кукурудзи у 3,5 разів, вівсу у 5,5 разів, при цьому вартість річного вивезення сільськогосподарської продукції збільшилось з 250 млн. доларів до 950 млн. доларів. Поряд із цим мало місце широке використання дешевої праці негрів, пауперизованого населення Півдня, багатомільйонної маси іммігрантів, безперервний потік якої сильно збільшував виробничі сили США та прискорював економічний розвиток країни. Зростання промисловості, викликане збільшенням внутрішнього ринку, освоєння нових земель було тісно пов'язано зі стрімким будівництвом залізничних сполучень. У період 1860 – 1900 рр. залізнична сітка США збільшилася з 49,3 тис. км до 320,2 тис. км. Американський шлях розвитку капіталізму у сільському господарстві відбувався у формі перебудови патріархального селянина у буржуазного фермера. Це поступово призвело до розшарування фермерства, з якого наприкінці 19 ст. виокремився прошарок фермерів – капіталістів (17,2% усіх фермерів), які володіли 43,1% усієї землі і 52,3 % вартості виготовленої продукції. Поряд із цим, значна частина фермерів потрапляючи у кабалу до банків, залізничних компаній, торговельних фірм, скупаючих зерно страхових компаній, збанкрутіла, втрачала свої ферми і перетворювалася на орендарів і здольників. У 1880 р. відсоток фермерів-власників знизився з 74% до 64,7%, а орендарів-здольників зріс з 17,5 % до 22,2%. У підсумку, велике капіталістичне фермерське господарство поступово витісняло середні та малі фермерські господарства, суттєво погіршуючи умови їх виробничої діяльності. Поступове збідніння та закабалення основної частини фермерства викликало у 1870- 1898рр. низку фермерських рухів. На початку 70-х років виник рух «грейнжерів». Це була масова організація фермерів, яка об'єднувала біля 1,5 млн. осіб і протестувала проти розграбування західних земель і пограбування переселенців залізничними компаніями і організаціями земельних спекулянтів. У 1875-1876 рр. виникла організація «грінбекерів», які були не згодні з прийняттям закону про перехід до золотої валюти, що було не вигідно фермерам. У 80-х р. для боротьби з хижацькою політикою монополій (підвищення цін на вантажні перевезення, за зберігання зерна на елеваторах, за сільськогосподарські знаряддя тощо) і з непосильними податками виник масовий рух фермерських організацій (альянсів) – Північно-Західний Альянс(більш 1 млн. членів), Південний Альянс(1 млн. членів), Національний Альянс кольорових фермерів і Кооперативний Союз(1,25млн. членів). Ці організації виступали з більш радикальною програмою, ніж «грейнджери» або «грінбекери». Програми альянсів зводились до державного контролю над залізницями та іншими шляхами сполучення, до знищення національних банків, створенню справедливої податкової системи. Також вони вимагали заборони іноземцям володіти землею. У ході боротьби альянси взяли участь у виборчій кампанії 1890р., та висунули своїх кандидатів. У 90-ті р. частина альянсу підтримала популістську(народну) партію, частина об'єдналась з демократичною партією. У 1890р. виник рух популістів(народників), який згодом переріс у самостійну фермерську або популістську партію, до якої приєдналася і частина робітників. Ця партія висунула програму дрібнобуржуазних реформ, які мали прогресивне значення, як, наприклад наділення землею тільки фермерів, вилучення землі у спекулянтів, націоналізація залізниць, телеграфу, телефону, введення податку на прибуток, зниження державного податку, випуск паперових грошей тільки урядом а не банками, збереження дешевих паперових грошей, охорона праці тощо.

Головними перешкодами результативного розвитку фермерського руху у США наприкінці XIX ст. були: 1) відмінність у меті та завданнях фермерського руху у цілому по окремим районам США: на півдні США три чверті фермерів – орендарів землі у плантаторів були здольниками (у тому числі усі орендарі – негри). Фермерський рух на півдні боровся проти феодальних порядків, проти протекціоністських тарифів, проти засилля залізничних компаній. На сході США фермери вели боротьбу проти капіталістичної оренди. На заході фермери вимагали вилучення земель у спекулянтів і залізничних компаній, зниження залізничних тарифів і державних податків тощо; 2) Розпалювання буржуазією ворожнеч між фермерами різних національностей. 3) Розшарування фермерів і утворення прошарку фермерів капіталістичного типу; до кінця 90-х років майже половина усіх фермерів – власників землі або утратили свої земельні наділи, або, заклавши їх банкам, знаходилися під загрозою втрати їх за борги. 4) Панування у лавах фермерства власницької дрібнобуржуазної ідеології, яка ізольовала фермерство від революційних елементів американського пролетаріату.

Обрання у 1877 р. Хейса президентом США було наслідком великого перегрупування класових сил. Велика демократична коаліція, яка отримала перемогу у громадянській війні, розпалась. Велика буржуазія Півночі пішла на блок з плантаторами Півдня, остерігаючись союзу робітників, фермерів і дрібної буржуазії, які усюди повставали проти експлуатації їх капіталістами. Це піднесення робітничого і фермерського руху і зростання опозиції дрібної буржуазії проти гніту монополій зміцнів у 70-80 рр. XIX ст., особливо після перешкод до реконструкції Півдня. Тож завданням буржуазії Півночі і плантаторів Півдня у таких умовах стає утримання від створення третьої – самостійної робітничої партії, використовуючи демагогічну боротьбу республіканської і демократичної партій між собою.

Усі заходи прогресивного характеру проведені у період громадянської війни під натиском широких народних мас США (робітничого класу Півночі, безземельного і трудового фермерства Заходу, бідноти і негрів Півдня), які забезпечили перемогу над буржуазією Півночі, були після перемоги над Півднем зведені нанівець або відмінені.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО
ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО - ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ
ЮРИСПРУДЕНЦІЇ»

30 травня 2020 року

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**МАТЕРІАЛИ XXIV
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ»**

30 травня 2020 року

Харків – 2020

Відповідальні за випуск:

Нанарова Ольга Олександрівна – член Секретаріату ГО «Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого».

УДК 340.12.001

ББК 67.0

78

Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

78 Матеріали XXIV науково-практичної конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції», м. Харків, 30 травня. 2020 р. Харків, 2020. 505 с.

Статті друкуються мовою авторів у авторській редакції.

Адреса редакційної колегії: вул. Пушкінська, 77, к. 228-п, м. Харків, 61024, Україна.